

Bilag 8.1

Dato: 15. august 2022

Til: Hovedbestyrelsen – møde d. 26. august 2022
Kontaktperson: Rikke Lundsgaard, rl@dn.dk

Diskussionsoplæg og baggrund

Baggrund

DN var i foråret 2021 medunderskriver af et såkaldt forståelsespapir om emnet. Initiativet til forståelsespapiret var taget af Novozymes, som indbød en del andre organisationer og individer til at deltage. Baggrunden var, at EU-domstolen i sommeren 2018 havde besluttet, at de nye GMO-forædlingsteknikker, herunder Crispr, skulle behandles godkendelsesmæssigt på samme måde som de tidlige GM-teknikker. Det ville gøre det dyrt og tage meget lang tid at få nye produkter godkendt. DN havde, sammen med stort set alle aktører på området, inkl. Forbrugerrådet og Økologisk Landsforening, inden da deltaget i en arbejdsgruppe nedsat af regeringen for at rådgive den om Danmarks indstilling i sagen. Vi havde nogle diskussioner i arbejdsgruppen, der fokuserede på, at det skulle være det enkelte produkt, der kom ud af teknikken, der var det interessante og det, man skulle forholde sig til og ikke selve teknikken.

EU-domstolen kom dog en dansk regeringsbeslutning i forkøbet. Og arbejdsgruppen nåede ikke at fremsende en anbefaling. Rikke Lundsgaard deltog som DN-repræsentant i arbejdsgruppen og deltog i arbejdet med at forberede teksten i forståelsespapiret. Rikke har siddet med området lige siden hun startede i DN i 1996.

Diskussionsoplæg

GMO er et område, DN har arbejdet med al den tid, det har været relevant. Det vil sige ca. 30 år. Det fylder meget lidt i vores medlemmers bevidsthed. Eller sagt på en anden måde, så er det et emne, der kun sporadisk berøres i den debat, der foregår om vores arbejde. Men, når debatten indimellem har været der, er den præget af de to yderpoler, hvor tilhængerne mener, at hele verdens fremtid er afhængig af, at vi snarest får sat blus under GM-forædlingen og modstanderne mener, at vi ser vores undergang i møde, hvis vi tillader teknologierne. Det er en skam, at debatten bliver så polariseret, fordi der måske en gang vil være planter, fremavlet ved hjælp af NBT, der kan have stor samfundsmæssig værdi. Men det er og må aldrig være det eneste sted, vi kigger hen, når landbruget skal gøres bæredygtigt og fremtidsikkert.

DN har altid været skeptisk overfor værdien i GM-teknikker på udsætningsområdet. Altså der, hvor planter (og evt. dyr) bliver sat ud på markerne eller i staldene. For at præcisere vores holdninger, lavede vi i 2015 et "DN-mener" om GMO.

Diskussionen blev igen aktualiseret, fordi, der efterhånden var blevet udviklet nye og mere raffinerede GM-forædlingsteknikker. For fire år siden blev DN derfor af Landbrugsstyrelsen inviteret til at sidde med i en arbejdsgruppe, der skulle rådgive den danske regering i, hvordan den skulle forholde sig i EU til lovgivning for de nye GM-teknikker, bl.a. Crispr, som kom mere og mere i fokus. Crispr-metoden er karakteriseret ved, at den er mere nøjagtig i forhold til den "gamle" form for GM-teknik. Bl.a. undgår man, at der bliver indsat markørgener med uønskede egenskaber.

I arbejdsgruppen var alle relevante sider repræsenteret, bl.a. Noah, ØL, Forbrugerrådet, L&F, planteforædlerne, en række forskere etc. Der var bred enighed i gruppen om, at det var produktet, altså den pågældende plante eller mikroorganisme, det var vigtigt at regulere for og ikke den pågældende

teknologi. Men, før vi fik mulighed for at gøre vores synspunkter gældende, vedtog EU-domstolen i sommeren 2019, at de nye forædlingsteknikker (NBT) skulle reguleres på samme måde som de gamle teknikker. En proces, der tager mange år.

Det indebærer bl.a. den risiko, at det kun er de allerstørste spillere i den verden, der har råd til at gå ind i dette arbejde, bl.a. Bayer/Monsanto etc. Det er en risiko, som bl.a. ØL og Greenpeace er helt enig i er et problem.

Novozymes, som har interesser i at udvikle planter og mikroorganismer til udsætning – altså ud på markerne og ikke bare inde i en industriel tank, tog fat i DN og andre interessenter i efteråret 2019 med sigte på sammen at skrive til den danske regering, at den skulle arbejde for, at de nye GM-teknikker kunne reguleres lidt mere smidigt og dermed ikke med så langt tidsperspektiv som den gamle.

Det drejer sig ikke om, som der har været rejst tvivl om, at den danske regering pludseligt skulle kunne tillade nye planter og/eller mikroorganismer til udsætning. Det drejer sig om at gøre selve godkendelsesprocessen på EU-niveau lidt mere smidig.

Det arbejde resulterede i det vedhæftede forståelsespapir. Papiret blev i foråret 2021 sendt til medlemmerne af Folketingets Miljøudvalg og offentliggjort på Folketingets hjemmeside.

Forståelsespapiret er, udover af DN, underskrevet af bl.a. Den Grønne Studenterbevægelse og Katherine Richardson.

Vi har i hele forløbet understreget overfor Novozymes, at vores underskrift ikke er et Carte Blanche til at godkende noget som helst. Vi er stadig skeptiske overfor, om det er den vej, man skal gå for at sikre den globale fødevarerproduktion. Sekretariatets vurdering er, at der er andre og langt mindre højteknologiske veje at forfølge.

Den primære begrundelse for, at DN var medunderskriverer er, at det er vigtigt at fokusere på det enkelte produkt og ikke på den teknologi, der står bag. GM-teknologien har, på det medicinske og miljømæssige område ledt til enorme fremskridt. Tænk bare på insulin og enzymer i vaskemidler. Vi skal ikke opfattes som maskinstormere, men som begavede skeptikere, der ser på den samlede samfundsmæssige værdi af de ting, som denne teknologi kan tilbyde. Det er også værd at bemærke, at nobelprisen i kemi i 2020 blev givet til de to kvinder, der stod bag at udvikle Crispr-teknologien.

Der er altid mindst to sider af en sådan sag. Der vil formentlig være adskillige planter og mikroorganismer, som bliver udviklet med Crispr-teknologi, som DN vil sige nej tak til. Men, det er også muligt, at der på et tidspunkt vil være noget, der virkelig kan rykke. Vi har i Danmark en såkaldt Sameksistenslov fra 2004, som sikrer imod sammenblanding af GMO-afgrøder på den ene side og almindelige konventionelle og økologiske afgrøder på den anden side. Der er hermed lovgivning på plads, der beskytter både landmænd og forbrugere mod uforvarende enten at få afgrøder forurenede med eller indtage fødevarer med GMO-afgrøder. Denne lovgivning vil også gælde i fremtiden, når og hvis de nye afgrøder bliver dyrket på danske marker.

(Den historiske krølle)

I 1998 kapitulerede den daværende danske fødevarerminister, Henrik Dam Kristensen overfor GM-interesserne og meddelte, at det nu ikke længere var muligt at forhindre gensplejede frø og planter at komme ind i Danmark og ud på markerne. Årsagen var Monsanto's skib ladet med sojabønner, der lagde til i Århus Havn. Monsanto havde formentlig med vilje blandet både GMO og ikke-GMO sojabønner, så det var umuligt at skille dem ad. På den måde forsøgte de at lave en trojansk hest og indføre GMO materiale til Danmark.

I 1999 diskuterede miljøministrene i EU om, der skulle indføres et midlertidigt stop på tre år (et såkaldt moratorium) for nye godkendelser af GMO-afgrøder. Udviklingen var gået for hurtigt, var der nogle lande,

der mente. Den danske miljøminister, Svend Auken, havde tænkt sig at stemme for fortsat at godkende GMO-afgrøder og dermed imod moratoriet.

I DN lavede vi en lynhurtig indsamling blandt toneangivende danskere, herunder en lang række skuespillere etc. Med de penge, der blev samlet ind, indrykkede vi en stor artikel i de landsdækkende aviser med budskabet: Der er brug for en tænkepause på GMO-området.

Også dengang havde vi gode forbindelser til Socialdemokratiet og det lykkedes DN at få overbevist Svend Auken om at stemme sammen med fire andre EU-lande for moratoriet. Danmark havde den afgørende stemme.

Det er derfor fair at påstå, at DN har været afgørende i, stort set, at holde GMO-afgrøder ude af EU lige siden.